

RUGĂCIUNEA PENTRU CEI ADORMIȚI ÎN DOMNUL - DATORIE CREȘTINEASCĂ

Preot prof. univ. dr. Sorin Cosma

PRAYER FOR THOSE WHO SLEEP IN THE CHRISTIAN DUTY

Abstract: Therefore, the belief in the immortality of the soul and in the resurrection, promoted optimistically and spiritually by the Church, is materialized by the order of prayers for those asleep in the Lord, having as its theme what is known as “communion of saints”, understanding the communion between The “triumphant church” in heaven and the “fighting church” on earth, in the sense that, as believers have a duty, according to the apostolic ordinances, to pray for one another as a manifestation of love between them, so they have the duty to maintain the communion of love also through prayer for those who have passed to the eternal ones, in the spiritual unity of the Church as the mysterious Body of the Lord

Keywords: soul, prayer, body, communion, saints

Creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, omul ca persoană are înscris în conștiința sa zone sociale, ca tendințe de a se orienta în relație de *cunoaștere*, *comunicare* și *comuniune* cu alte persoane.

Pe temeiul acestei aptitudini firești, comunicarea și comuniunea determină simțăminte de bucurie, pe când despărțirea naște sentimente de regret, de nostalgie și chiar de tristețe, mai ales atunci când lipsește șansa unei noi revederi... În acest context se înscrie pe plan religios păstrarea comuniunii cu cei dragi trecuți la cele veșnice, concretizată în actele de cult prezente la toate neamurile și în toate religiile, în variate și multiple forme, din timpuri imemorabile.

Având ca temei *credința* în *nemurirea sufletului*, actele de cult legate de despărțirea pricinuită de moarte au fost practicate de-a lungul vremii în diferite forme. Pe de o parte, în funcție de poziția socială sau de starea materială, „onorurile mormântului” aveau un caracter festiv și grandios; nelipsind însă jertfele sângeroase, nu numai de animale, ci și de oameni; și nu oricum, ci în

unele religii ca spectacole macabre de cruzime bestială... Pe de altă parte, legat de cultul morților, au apărut și creații arhitecturale, culturale, artistice, literare, etc.

Faptul că la credința în *nemurirea sufletului*, noua religie creștină *asociază pe cea a învierii*, a determinat noi atitudini și practici legate de despărțirea cauzată de moarte, promovând optimismul și spiritualizarea actelor de cult, prin „*rugăciunea în duh și în adevăr*“ (Ioan 4, 24).

Această nouă învățătură are ca temei cuvintele Mântuitorului care ne-a asigurat, spunând: „*Eu sunt învierea și viața. Cel ce crede în Mine, chiar de va muri, va trăi*“ (Ioan 11, 25).

În această perspectivă, moartea nu mai este definitivă, ci o *trecere spre viață*, sau un *laborator al învierii*, „căci ceea ce semeni nu primește viață, dacă nu moare“ (I Corinteni 15, 36), spune Sfântul Apostol Pavel, și tot el precizează: „Hristos a înviat din morți și S-a făcut începutul celor adormiți. Căci deoarece moartea a venit în om, prin om și învierea morților. Căci așa cum toți mor în Adam, așa toți vor fi făcuți vii în Hristos“ (I Corinteni 15, 20-22).

Animați de această credință, având conștiința comuniunii veșnice cu Hristos cel înviat, biruitorul morții, despărțirea de cei trecuți la cele veșnice, depășind fireasca întristare, devine o comuniune frățească și mântuitoare în Domnul, „căci nimeni dintre noi nu trăiește pentru sine și nimeni nu moare pentru sine. Căci dacă trăim pentru Domnul trăim, și dacă murim pentru Domnul murim; deci, și dacă trăim și dacă murim, ai Domnului suntem. Căci și Hristos spre aceasta a murit și a înviat și a trăit, ca să domnească și peste cei morți și peste cei vii“ (Romani 14, 7-10).

Această credință că „Iisus a murit și a înviat, și că așa și Dumnezeu va aduce prin Iisus pe cei adormiți împreună cu El“ (I Tesaloniceni 4, 14), înlocuind „întristarea celor care nu au nădejde“ (I Tesaloniceni 4, 13), a transformat groapa sinistră și veșnică a neființei, în *cimitir*, înțelegând loc de repaus, de odihnă, adică „*dormitor*“, unde trupurile celor aici depuse se odihnesc în nădejdea învierii celei de obște. De aceea, cel trecut la cele veșnice se numește „*răposat*“ (aflat în repaus, în odihnă) sau „*adormitul întru Domnul*“; și când spunem „*adormire în Domnul*“, înțelegem odihnă în nădejdea învierii, și nu prăbușire în neființă și uitare.

Prin urmare, credința în *nemurirea sufletului și în înviere*, promovată optimist și spiritual de Biserică se concretizează prin rânduiala rugăciunilor pentru cei adormiți în Domnul, având ca temei ceea ce este cunoscut cu numele de „*comuniunea sfinților*“, înțelegând comuniunea dintre „Biserica triumfătoare“ din cer și „Biserica luptătoare“ de pe pământ, în sensul că, precum credincioșii au datoria, potrivit rânduielilor apostolice, să se roage unii pentru alții, ca manifestare a iubirii dintre ei, tot așa au datoria să întrețină comuniunea de

iubire și prin rugăciunea pentru cei trecuți la cele veșnice, în unitatea duhovnicească a Bisericii ca Trup tainic al Domnului.

Dar în abordarea rugăciunii pentru cei adormiți în Domnul, promovată de Biserica noastră ca datorie morală ce le revine credincioșilor, se cuvin câteva precizări doctrinare mai ales că nu toate confesiunile și sectele creștine sunt de acord cu aceasta.

În *primul rând*, când ne referim la rugăciunea pentru cei adormiți în Domnul, avem în atenție starea sufletelor după judecata particulară pe care Dumnezeu o face fiecăruia dintre cei ce au trecut pragul vieții pământene, știut fiind că judecata obștească, de la sfârșitul veacurilor este definitivă și irevocabilă.

Comuniunea cu sufletele celor trecuți la Domnul este posibilă datorită faptului că acestea sunt *conștiente și cooperante*, după cum ne arată Mântuitorul atât de clar în pilda bogatului și săracului Lazăr: „...Și a murit săracul și a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam și a murit și bogatul și s-a îngropat. Și în iad ridicându-și ochii fiind în munci îl vede pe Avraam de departe și pe Lazăr în sânul lui, și strigând, a zis...” (vezi Luca 16, 22-31).

Un suflet profund credincios, precum Sfântul Apostol Pavel, simțind încă din această viață bucuria comuniunii veșnice cu Hristos, putea spune: „Avem totdeauna încredere și știm că, atât timp cât petrecem în trup, suntem departe de Domnul, căci prin credință umblăm, iar nu prin vedere. Avem încredere și voim mai bucuros să plecăm din trup și să petrecem cu Domnul” (II Corinteni 5, 6-7).

În *al doilea rând*, rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul sunt dovedite chiar din veacul apostolic, în contextul obiceiului ca cei vii să se boteze pentru iertarea păcatelor celor morți care nu primiseră botezul. Referindu-se la acest fapt, Sfântul Apostol Pavel *il* aduce ca argument în favoarea susținerii învierii noastre (I Corinteni 15, 29).

În *al treilea rând*, se cuvine să precizăm că deși numai Dumnezeu poate scoate din osândă sufletele celor adormiți, totuși *membrii cei vii ai Bisericii pot mijloci*, fiindcă Dumnezeu ascultă și împlinește rugăciunile unuia pentru altul (Iacob 5, 16). Ne manifestăm iubirea față de cei adormiți în Domnul, rugându-ne pentru ei, pe temeiul asigurării Mântuitorului că „*orice veți cere în numele Meu aceea voi face ca să se proslăvească Tatăl în Fiul*” (Ioan 14, 13-14).

În *al patrulea rând*, având credința că „sângele lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu, ne curățește de orice păcat” (I Ioan 1, 7), în Sfânta Liturghie statornicită în centrul cultului creștin public încă din perioada apostolică, au fost introduse rugăciuni atât pentru cei vii cât și pentru cei morți, ea fiind „supremul mijloc de a implora și de a îndupleca pe Dumnezeu în favoarea noastră sau a morților noștri pentru care aducem daruri la Liturghie. Unite cu ale preotului liturghisitor, rugăciunile și cererile noastre capătă în Liturghie o putere deosebită pentru că ele se unesc cu acelea infinit superioare ale lui Iisus, care prin jertfa Sa mijlocește El însuși pe lângă Dumnezeu-Tatăl... Astfel, Liturghia ne oferă mijlocul cel mai bun pe

care îl avem la îndemână, pentru a mijloci ușurarea de păcate, mângâiere și odihnă răposaților noștri dragi; căci Jertfa Sfântă folosește nu numai celor vii, care o aduc, ci și celor morți, pentru care ne rugăm și pe care preotul îi pomenește la Sfintele Daruri... De aceea, toate slujbele pentru morți (parastasele și soroacele) se fac în strânsă legătură cu Liturghia (de obicei dupe ea) pentru că din aceasta își trag ele toată puterea și valoarea lor.¹

Acest lăsământ apostolic s-a păstrat cu sfințenie în viața de har a Bisericii, dar s-a pus problema dacă toți păcătoșii pot beneficia de harul mântuitor al rugăciunii Bisericii. Bunăoară, Sfântul Ioan Gură de Aur scrie în acest sens: „Nu degeaba au rânduit apostolii să se facă asupra Tainei înfricoșate pomenirea celor plecați. Știu că mulți le folosește, multă binefacere aduce aceasta celor morți. Când stă tot poporul, plenitudinea preotească cu mâinile întinse și în față stă Jertfa înfricoșată, cum nu vor îndupleca pe Dumnezeu pentru cei adormiți? Dar aceasta numai pentru cei plecați în credință“.²

Pe de altă parte, ca o mamă bună, Biserica, dintotdeauna a ținut la datoria ei, ca din iubire smerită să-și încredințeze fiii, deopotrivă vii și adormiți, iubirii milostive a lui Dumnezeu, fără să examineze credința fiecăruia dintre ei.

Iată, spre exemplificare, cât de cuprinzătoare este rugăciunea pentru cei adormiți ce se citește la *Proscomidie*, cuprinzând deopotrivă pe mărturisitorii credinței celei adevărate, cât și pe toți nenorociții sfâșiați de ghearele morții: „...pentru pomenirea și iertarea păcatelor celor din veac adormiți întru bună credință... ale tuturor celor care au adormit întru nădejdea învierii și a vieții veșnice... ale miluitorilor și făcătorilor de bine... ale celor care i-a acoperit apa, sau războiul i-a secerat și cutremurul i-a cuprins, tâlharii i-au ucis și focul i-a ars... ale celor răpiți fără veste, ale celor arși de trăsnete, sau ale celor înghețați în munți; a celor sfârșiți de întristare sau de bucurie... ale celor pe care i-au omorât băuturile otrăvitoare... ale celor loviți de ciumă, de foamete, de sete, de mușcături înveninate... sau marea sau pământul desfăcându-se i-a înghițit; și pe toată vârsta: bătrâni, tineri, voinici, copii, prunci fără vreme, parte bărbătească și femeiască; și pe care nu i-am pomenit din neștiință sau din uitare, sau din pricina mulțimii numelor, Însuși îi pomenește, Dumnezeule, Cea ce știi numele și vârsta fiecăruia“.

În *al cincilea rând*, în contextul rugăciunii „pentru toți oamenii“ (I Timotei 2, 1) și a „iubirii care niciodată nu cade“ (I Corinteni 13, 8), credincioșilor le revine datoria de a-și cinsti eroii și martirii neamului făcând rugăciuni lui Dumnezeu pentru mântuirea sufletului lor.

Pe toți aceștia îi pomeneim în special de Ziua Eroilor și Martirilor cu prilejul sărbătorii Înălțării Domnului cu trupul la cer.

¹ Preot Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica Specială*, București, 1980, p.297-298.

² Omilia la Filipeni, 3,4; P.G. 62, 204.

În rugăciune avem datoria să-i pomenim pe toți eroii și martirii pornind din adâncul veacurilor, fiindcă, așa cum spunea cineva „eroii sunt aurul nostru născut din hărnicia și truda poporului român. Acest aur poartă în sine galbenul spicului de grâu și luciul sudorii trudei sub arșița soarelui de vară... Ei au ținut la Legea și limba pe cere le-au moștenit de la înaintași, nu mai puțin la dragostea de Țară, învinuiri pentru care au fost duși în Siberii de gheață unde s-au sfârșit de frig, de foame și de scârbă... Numai deșertul fizic și sufletesc, numai pustiu, numai urâteniei nu-i trebuie eroi și martiri. Noi i-am avut și îi avem. Important este să știm cum să-i cinstim”³.

Din cele până aici expuse vedem că *rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul constituie pentru toți credincioșii o datorie morală* ce poate fi concretizată în mai multe aspecte, după cum urmează:

1. În numele „*iubirii care niciodată nu cade*“ (I Corinteni 13, 8), creștinii sunt datori „*să facă cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii*“ (I Timotei 2, 1) atât pentru cei vii cât și pentru cei adormiți în Domnul.

2. Pentru ca iubirea arătată față de cei adormiți în Domnul să fie pleneră și bineplăcută lui Dumnezeu, trebuie ca rugăciunea pentru ei să fie unită cu faptele de milostenie pentru mântuirea sufletului lor. În acest sens, deosebit de convingător, Sfântul Ioan Gură de Aur îndeamnă: „dacă vrei să-ți arăți iubirea față de cel adormit, îți indic eu calea, te învăț secretul pregătirii hainelor cu care va învia și care îl vor acoperi de slavă, haine pe care nu le vor strica nici viermii, nici timpul și pe care nici furii nu vor ști să le dezbrace. Mă întrebi: care sunt acestea? *Haina milosteniei*. Această haină va învia pe cel răposat, căci sigilul milosteniei este cu el. Acestea sunt hainele care vor fi pregătite oamenilor ce vor auzi atunci cuvintele: „Am fost flămând și Mi-ați dat să mănânc, am fost gol și M-ați îmbrăcat...”⁴

3. Rugăciunea personală pentru cei adormiți în Domnul se cuvine să fie unită cu cea din cadrul cultului divin public, mai ales în cadrul Sfintei Liturghii, precum și a zilelor destinate pomenirii generale a morților din cursul anului bisericesc.

4. Să fie ținută cu multă conștiințiozitate rânduiala rugăciunilor pentru cei adormiți în Domnul stabilită de Biserică, și să se evite formele netipiconale, și cu atât mai mult superstițiile ce s-au strecurat în cult ca obiceiuri, unele moștenite din religiile precreștine cu elemente străine credinței Bisericii, dar transmise neoficial ca tradiții bisericești.

Pe de altă parte, se remarcă faptul că datorită accentuării tot mai mult a urbanizării, frumoasele tradiții și creații populare, legate de cultul morților, statornicite de secole în satul românesc, sunt de-a dreptul abandonate...

³ Mitropolit Nicolae Corneanu, *Pe baricadele presei bisericești*, Ed. Învierea, Timișoara, 2000, p.866.

⁴ Omilia 85, 5 la Ioan, P.G. 59, 466.

5. În contextul datoriei morale animată de iubire se înscrie și atitudinea de frățietate alături de cei ce se bucură, dar și de cei ce plâng (Romani 12, 15); în cazul nostru, alături de familia îndoliată, venindu-i în ajutor atât material cât și spiritual, „mângâind pe cei descurajați și sprijinind pe cei neputincioși“ (I Tesaloniceni 5, 14), „purtând sarcinile unul altuia spre împlinirea Legii lui Hristos“ (Galateni 6, 2).

6. O altă datorie morală se referă la buna întreținere a cimitirelor, precum și a mormintelor celor trecuți la cele veșnice, arătând prin aceasta respectul și cinstirea cuvenită persoanei umane, dar și afirmarea evlaviei creștine în cadrul cultului promovat de rânduiala bisericească.

În concluzie vom invoca cuvintele Sfântului Apostol Pavel, care ne îndeamnă cu privire la împlinirea datoriei, spunând: „...Nu fiți datori nimănu cu nimic, decât cu iubirea unuia față de altul, căci cel ce iubește pe aproapele a împlinit legea“ (Romani 13, 8). În acest context, ca expresie a iubirii față de aproapele, rugăciunea pentru cei adormiți în Domnul rămâne pentru creștini o sfântă datorie de conștiință și de evlavie.